

Focus op levensbeschouw

Vakspecialisten voor levensbeschouwelijke vorming in het openbaar basisonderwijs kunnen geestelijke stromingen, burgerschapsvorming, filosoferen en waardenoriëntatie samenbrengen. Dat stellen godsdienstpedagoog Erik Renkema en docent Ineke Struijk.

S taatssecretaris Sander Dekker van OCW is teruggefloten: hij mag van een ruime meerderheid in de Tweede Kamer niet de subsidie voor godsdienstig en humanistisch vormingsonderwijs (g/hvo) in de openbare scholen stopzetten. Dekker wilde daarmee structureel 10 miljoen euro per jaar binnenharken, geld dat hij nodig zegt te hebben voor wat hij zelf een verschuiving van onderwijsbudgetten noemt, maar wat in feite neerkomt op een bezuiniging.

Dat de Tweede Kamer hiertegen in verzet kwam, was mede te danken aan een succesvolle politieke lobby die VOS/ABB voerde in samenwerking met het Dienstencentrum GVO en HVO, dat deze vorm van onderwijs in de openbare scholen verzorgt. Ook de VOO tekende de petitie. Godsdienstpedagoog Erik Renkema van Hogeschool Windesheim en docent Ineke Struijk van de Brede School Academie in Utrecht snappen het verzet van de Tweede Kamer tegen de voorgenomen subsidiestop voor g/hvo, maar zij vinden dat er méér moet zijn dan alleen deze vorm van onderwijs: 'Een van de zes kernwaarden van openbaar onderwijs is dat er actief aandacht moet zijn voor uiteenlopende levensbeschouwelijke, godsdienstige en maatschappelijke waarden. Als een school alleen aan levensbeschouwelijk onderwijs doet door g/hvo te laten geven, wordt het gebied als het ware geparkeerd bij de vakleerkracht g/hvo. Levensvragen van leerlingen zijn natuurlijk niet te beperken tot dat ene uurtje in de week. Bovendien zijn de vragen niet voorbehouden aan het selecte groepje leerlingen van wie de ouders voor gvo of hvo kiezen.'

Ze constateren dat er maar weinig eenduidigheid is over de opdracht van g/hvo. Het is volgens hen bovendien een vakgebied dat geen volledig pakket aan levensbeschouwelijke vorming aanbiedt en dat culturele waarden en godsdienstige en levensbeschouwelijke diversiteit links

levensbeschouwelijk onderwijs.' Deze constatering was voor VOS/ABB en de Vereniging Openbaar Onderwijs reden om werk te maken van het Diploma Openbaar Onderwijs. Dit diploma wordt afgegeven aan pabo-studenten die zijn opgeleid in het verzorgen van levensbe-

'Vakspecialist begeleidt leerlingen in alle diversiteit'

laat liggen. 'Het draait bij g/hvo nadrukkelijk om de verbinding van levensvragen aan één levensbeschouwing. Het kind wordt dus ingeleid in één specifieke traditie. Het is bij wet geregeld dat ouders in het openbaar onderwijs daarvoor kunnen kiezen, omdat ze bijvoorbeeld willen dat hun kind zich verdiept in de protestants-christelijke traditie.'

Diploma Openbaar Onderwijs

Renkema en Struijk vinden die wettelijke taak te beperkt. Ze benadrukken de rol van de groepsleerkracht bij levensbeschouwelijk onderwijs. 'Deze rol wordt onderschat. Natuurlijk, hij of zij is verplicht aan geestelijke stromingen en burgerschapsvorming te doen, maar hiermee zijn we nog niet bij de genoemde kernwaarde. Zoals gezegd: levensbeschouwelijk onderwijs is méér. De groepsleerkracht moet oog hebben voor de verschillende achtergronden van de leerlingen. De veelgehoorde neutraliteit van de openbare scholen sluit absoluut niet uit dat die aandacht hebben voor

schouwelijk onderwijs in de openbare school. Het wordt ook aangeboden als nascholingsprogramma voor huidige leerkrachten.

De praktijk wijst uit dat veel groepsleerkrachten de vaardigheden en kennis missen om leerlingen, juist in de openbare school, levensbeschouwelijk te begeleiden. 'In het basisonderwijs wordt veel van groepsleerkrachten gevraagd. Niet zelden is levensbeschouwelijk onderwijs dan het kind van de rekening', aldus Renkema en Struijk. 'Daarnaast vragen recente opvattingen over dit onderwijs van de leerkracht om verbinding te leggen tussen de waarden van leerlingen, hun persoonlijke levensbeschouwelijke biografie en verschillende bronnen. In deze opvattingen worden de ontwikkelingsgebieden geestelijke stromingen, burgerschapsvorming, filosoferen en waardenoriëntatie samengebracht. Een reguliere groepsleerkracht heeft hiervoor de tijd niet en is er ook niet voldoende voor opgeleid. Daarom pleiten wij voor vakspecialisten, die in de openbare scho-

elijke vorming

len aan levensbeschouwelijk onderwijs de aandacht kunnen geven die het verdient. Deze vakspecialisten zijn niet gericht op één specifieke traditie, maar kunnen in alle diversiteit leerlingen levensbeschouwelijk begeleiden. Het zijn bij voorkeur specialisten uit bestaande schoolteams. Samen met de reguliere groepsleerkracht begeleiden zij leerlingen, coachen ze de groepsleerkrachten en de g/hvo-leerkracht en organiseren ze met regelmaat identiteitsoverleg. Dit

biedt kansen om het levensbeschouwelijk onderwijs in de openbare basisscholen te vernieuwen.'

◀ [Wilt u meer weten over levensbeschouwelijke vorming en het Diploma Openbaar Onderwijs? Ga dan naar \[www.openbaaronderwijs.nu\]\(http://www.openbaaronderwijs.nu\) \(home > pabo-studenten\). U kunt hierover ook contact opnemen met beleidsmedewerker Marleen Lammers van VOS/ABB: 06-10946652, \[mlammers@vosabb.nl\]\(mailto:mlammers@vosabb.nl\).](#)

Jeugdliteratuur en levensbeschouwing

Een openbare basisschool is actief pluriform en voldoet pas aan de uitgangspunten van godsdienstvrijheid en waardenrijk onderwijs als er aandacht is voor levensbeschouwelijke vorming. Jeugdliteratuur kan hierbij een rol spelen, stelt pabo-student Eveline Bouter van de Hogeschool Windesheim.

Bouter liep stage in de onderbouw van een openbare basisschool in Apeldoorn. Het viel haar op dat op geen enkel moment levensbeschouwelijke vorming aan bod kwam. Ook in de schoolgids stond er niets over vermeld. 'Omdat ik zelf wel aandacht zou willen besteden aan levensbeschouwelijke vorming, maar niet goed weet op welke manier dit het beste kan gebeuren, en ik straks het liefst in de onderbouw in het openbare basisonderwijs aan de slag zou willen gaan, ben ik op zoek gegaan naar de waarde van het gebruik van jeugdliteratuur bij levensbeschouwing in de onderbouw van het openbare basisonderwijs. Bijna alle jonge kinderen houden er namelijk van om voorgelezen te worden, en ik was dan ook nieuwsgierig naar de mogelijkheden die het werken met kinderboeken bij levensbeschouwelijke vorming te bieden heeft.' In haar eindschriftje over levensbeschouwelijke vorming schrijft zij dat jeugdliteratuur hierbij goed kan worden ingezet, omdat in elk kinderboek wel een thema te vinden is dat erbij aansluit. 'Allerlei kinderboeken zijn hiervoor geschikt: prentenboeken, gedichten, sprookjes, fabels, legenden, mythen, sagen en verhalen uit het Oude Testament.'

Bouter concludeert dat leerkrachten van openbare basisscholen jeugdliteratuur kunnen gebruiken bij werkvormen die op dit moment al worden ingezet bij levensbeschouwelijke vorming, zoals het voeren van gesprekken en het geven van een beeldende opdracht. Bovendien biedt jeugdliteratuur volgens haar de leerkrachten mogelijkheden om de werkvormen uit te breiden. Op deze manier kunnen openbare basisscholen hun levensbeschouwelijke uitgangspunten van actieve pluriformiteit, godsdienstvrijheid en waardenrijk onderwijs waarborgen.